

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Analýza didaktických prostředků ve výuce odborného výcviku v oboru Jezdec
a chovatel koní

Eva Martišová

Olomouc 2024

Mgr. Hana Bučková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní veškerou literaturu a ostatní informační zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 10. 6. 2024

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla z celého srdce poděkovat Mgr. Haně Bučkové, Ph.D., za vedení bakalářské práce, cenné rady, ochotu a čas, který mi věnovala.

Eva Martišová

Anotace

Jméno a příjmení:	Eva Martišová
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Hana Bučková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Analýza didaktických prostředků ve výuce v oboru Jezdec a chovatel koní
Název v angličtině:	Analysis of didactic resources in the teaching of professional training in the field of Rider and horse breeder
Anotace práce:	V teoretické části bude vymezeno kurikulum oboru Jezdec a chovatel koní, dále bude popsáno, na jaké škole se dá tento obor studovat a uplatnění absolventa. Bude definována problematika didaktických prostředků a jejich dělení. Budou specifikovány jednotlivé materiály a pomůcky, které se při výuce odborného předmětu používají. V praktické části bude realizován kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření – výzkumné oslovení různých škol, které obor vyučují s dotazy na typy používaných didaktických prostředků na jejich škole. Cílem práce je deskripce vybraných didaktických prostředků a analýza jejich využití v oboru Jezdec a chovatel koní.
Klíčová slova:	Jezdec a chovatel koní, didaktické prostředky, kůň, stáje, jízdárny a haly, Welfare.
Anotace v angličtině:	In the theoretical part, the curriculum of the field of horse rider and breeder will be defined, further it will be described at which school this field can be studied and the employment of the graduate. The issue of teaching aids and their division will be

	defined. The individual materials and aids used in the teaching of the professional subject will be specified. In the practical part, quantitative research will be carried out – a questionnaire survey - a research approach to various schools that teach the field with questions about the types of teaching aids used at their school. The aim of the work is the description of selected didactic tools and the analysis of their use in the field of horse rider and breeder.
Klíčová slova v angličtině:	Horse rider and breeder, teaching aids, horse, stables, stables and halls, Welfare.
Přílohy vázané v práci:	---
Rozsah práce:	55 stran
Jazyk práce:	čeština

Obsah

ÚVOD	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
1. STŘEDNÍ ŠKOLA ZEMĚDĚLSKÁ A ZAHRADNICKÁ OLOMOUC, P.O.	10
1.1 JEZDECKÉ OBORY	11
1.1.1 Jezdec a chovatel koní	<i>Chyba! Záložka není definována.</i>
1.1.2 Chovatelství	<i>Chyba! Záložka není definována.</i>
2. JEZDEC A CHOVATEL KONÍ.....	13
2.1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM.....	13
2.2 KOMPETENCE ABSOLVENTA	13
2.3 UPLATNĚNÍ ABSOLVENTA.....	14
3. KURIKULÁRNÍ RÁMCE PRO JEDNOTLIVÉ VZDĚLÁNÍ.....	15
3.1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM.....	15
4. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY	19
4.1 NEMATERIÁLNÍ DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY.....	19
4.1.1 Organizační formy výuky.....	20
4.1.2 Výukové metody	20
4.1.3 Didaktické zásady	21
4.2 MATERIÁLNÍ DIDAKTICKÉ POMŮCKY.....	22
5. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY POUŽÍVANÉ V OBORU JEZDEC A CHOVATEL KONÍ	24
5.1 KŮŇ.....	24
5.1.1 Vývojová řada koně.....	24
5.1.2 Stavba těla koně	27
5.1.3 Plemena koní v České republice	29
5.1.4 Problematika využívání koní ve výuce	32
5.2 STÁJE	32
5.3 JÍZDÁRNY A HALY.....	33
5.4 JEZDECKÝ TRENAŽÉR	36
5.5 INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE.....	37
6. METODOLOGIE VÝZKUMU	40
6.1 CÍL VÝZKUMU	40
6.2 VÝZKUMNÁ STRATEGIE A METODA VÝZKUMU	40
6.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	41
6.4 REALIZACE VÝZKUMU	41
7. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	43
7.1 ANALÝZA ODPOVĚDÍ OD UČITELŮ ODBORNÉHO VÝCVIKU	43
7.2 ANALÝZA ODPOVĚDÍ OD ŽÁKŮ	45

8. SHRnutí VÝSLEDKŮ	48
ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	53
SEZNAM GRAFŮ.....	54

Úvod

Pod označením jezdec a chovatel koní si většina představí pouhou jízdu na koni. Není tomu tak. V tomto odvětví je jedním z nejdůležitějších ošetřování koně ze země. Ať už je to čištění, či kování koní nebo pouhé vodění do výběhu. Je důležité si uvědomit, že kůň je zvíře, které dokáže jedním pohybem vážně zranit nebo usmrtit, má vlastní mozek a emoce. Proto je správné myslet na bezpečnost i při jednoduchých úkonech ve stáji či venku.

Cílem této bakalářské práce je analyzování didaktických prostředků a jejich reálné časové využívání v odborném výcviku Jezdce a chovatele koní.

V první kapitole teoretické části se budeme zabývat, kde se dá tento obor studovat. Přiblížíme si Střední školu zemědělskou a zahradnickou Olomouc. Rozebereme si její historii, vznik samotné školy, budovy školy a aktivity. Popíšeme si obory s koňmi, a jaké bude mít absolvent uplatnění na trhu práce po úspěšném ukončení studia. V neposlední řadě se budeme zabývat podmínkami pro přijetí žáka na školu.

Druhá kapitola bude věnována oboru Jezdec a chovatel koní. Charakterizujeme si vzdělávání v oboru, kde bude popsáno, co se během tří let studia žáci naučí. Vysvětlíme si, co je rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program a jaké jsou jejich struktury. Klíčové a odborné kompetence jsou nezbytnou součástí vzdělávacího procesu, a proto i ty si popíšeme.

Třetí kapitola pojednává o definování problematiky didaktických prostředků v oboru Jezdec a chovatel koní. Zaměříme se na rozdělení těchto prostředků s následným popisem. Například koně a jeho vývojovou řadu. Následně bych chtěla poukázat na různá plemena využívána v České republice. Stáje neodmyslitelně patří ke koním, protože zvířatům přináší pocit bezpečí. V následné podkapitole rozebereme jízdárny a haly, které jsou velmi hluboce spojeny se světem jezdeckví. Také se budeme zabývat koňskými trenažéry určené pro výcvik začátečníků nebo k odstranění zlovyků u pokročilých jezdců.

V praktické části bude realizován kvalitativní výzkum – rozhovor – výzkumné oslovení různých škol, které obor vyučují s dotazy na typy používaných didaktických prostředků na jejich škole. Rozhovor povedu jak s vyučujícími tohoto oboru, tak i se žáky. Mým cílem je tedy vyhodnocení reálného využívání didaktických pomůcek při studiu.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Střední škola zemědělská a zahradnická Olomouc, p.o.

Jezdecké obory se na zemědělské škole vyučují více jak 50 let. V roce 1876 byla škola založena v budově hostince na Klášterním Hradisku. Začátkem 20. století se z rolnické školy stala po povýšení střední škola. Po 10 letech v rámci významné dostavby budov byla postavena také tzv. hospodyňská škola, která dnes slouží jako Domov mládeže. Před několika lety škola získala svůj nynější název, a to Střední škola zemědělská a zahradnická Olomouc, U Hradiska 4, 779 00 Olomouc (SŠZZ Olomouc, 2024).

V současné době je možné studovat na této škole obory zakončené Státní maturitní zkouškou, zde se řadí Agropodnikání, Chovatelství a Podnikání. Dále obory s dosažením výučního listu. Jsou to jak opravářské obory tj.: opravář zemědělských strojů, tak i zemědělské, kam spadá zahradnictví, aranžér květin nebo jezdec a chovatel koní. Pro umělecky nadané žáky, je možnost se přihlásit na uměleckého kováře. Jestliže je žák již absolventem učňovského oboru, má možnost rozšířit své vzdělání na nástavbovém oboru, který je zakončen maturitní zkouškou (SŠZZ Olomouc, 2024).

Škola nabízí svým žákům během studia různé aktivity. Ať už to jsou exkurze do zemědělských či zahradnických podniků nebo prezentování školy v uměleckých nebo jezdeckých soutěžích, jako je Liga škol. Žáci soutěží v jezdeckých disciplínách proti dalším jezdeckým školám. Také žáci mají možnost se zapojit do projektu Erasmus a navštívit různé země, získat další dovednosti a spousty zkušeností (SŠZZ Olomouc, 2024).

Pokud bude absolvent základní školy uvažovat o studiu na zemědělské škole, může navštívit dny otevřených dveří. Ty zpravidla bývají v únoru a listopadu. Konají se po celý den, aby se mohl zúčastnit opravdu každý. Návštěvníci školy mají možnost navštívit i prostory, ve kterých se vyučují odborné výcviky. U jezdeckých oborů je možnost nahlédnutí do stájí, které sídlí v JK Dvůr Nové Zámky u Litovle. Během návštěvy se uchazeči bude věnovat pedagog, který ukáže prostory školy či stájí, představí obory a v poslední řadě bude zodpovídat na kladené dotazy uchazeče. Nedílnou součástí je ukázka prací žáků z různých ročníků a oborů, aby uchazeč měl obrázek i o výstupech výuky. U jezdeckých oborů je to drezurní čtverylka s hudebním doprovodem, kterou si sami připraví žáci studující tento obor.

1.1 Jezdecké obory

V této kapitole Vám představím jezdecké obory, které je možné studovat na Střední škole zemědělské a zahradnické v Olomouci. Také přiblížím, ve kterých tématech se žáci budou pohybovat a v neposlední řadě, jaké budou jejich pracovní možnosti po studiu těchto oborů.

JEZDEC A CHOVATEL KONÍ

Kód oboru: 41-53-H/02

Školní a vzdělávací program: Jezdec a chovatel koní

Dosažené vzdělání: Střední odborné vzdělání s výučním listem

Zakončení studia: Závěrečná zkouška – výuční list

Délka studia: Třileté studium

Forma studia: Denní

Přijímací zkoušky: Přijímací zkouška se koná formou testu pohybových dovedností.

Počet přijímaných žáků: 15

Žáci se během studia tohoto oboru naučí ošetřovat koně, sledovat jejich růst a vývin. Pečovat o zdraví koně a asistovat při veterinárních zákrocích. Důležitou částí je složení krmné dávky, připravovat krmiva, smyslově je posuzovat a správně je uskladňovat. Vykonávat činnost jezdce, používat zařízení a pomůcky pro jízdu na koni. Postupem času dokáže definovat potřebná technická zařízení. Osvojí dovednost v realizování tréninku pro jednotlivé sportovní a dostihové disciplíny a ke zkouškám výkonnosti. Popřípadě tvorbu tréninkového plánu pro koně a jezdce. Nedílnou součástí je správná životospráva jezdce a jeho psychické zdraví při podání výkonu na soutěžích. V neposlední řadě si osvojí dovednosti, jak vést evidenci stáji a evidenci spojenou s využitím koní pro ostatní účely. Dokáže posoudit exteriér a popis koně či jeho vady, díky tomu koně dokáže zařadit do jezdecké disciplíny. Zdokonalí se ve vytváření registrací koní a zhotoví jejich průkazy. Naskytne se žákům možnost v získání zkoušek základního výcviku jezdce, které jim otevrou brány oficiálních soutěží pořádaných Českou jezdeckou federací (SŠZZ Olomouc, 2024).

Po úspěšném zakončení oboru se absolventi uplatní ve sportovních stájích například jako pracovní jezdci či ošetřovatelé. Mohou složit licenci instruktora jízdy na koni a trénovat jezdce či koně. Další možností je asistent veterináře v hřebčíně. Uplatnění absolvent najde

i v zoologických zahradách. Dokáže zajistit Welfare koní při zacházení se zvířaty, aby nedošlo k narušení fyzického i psychického zdraví (ŠVP, 2020, s. 5).

CHOVATELSTVÍ

Kód oboru: 41-43-M/02

Školní a vzdělávací program: Chovatelství

Dosažené vzdělání: Střední vzdělání s maturitou

Zakončení studia: Maturitní zkouška

Délka studia: Čtyřleté studium

Přijímací zkoušky: Jednotné přijímací zkoušky z českého jazyka a matematiky.

Počet přijímaných žáků: 15

Obor chovatelství je zaměřen na chov hospodářských zvířat, ale i jezdeckého sportu. Absolvent bude odborníkem pravidel jezdeckého sportu, také bude umět posoudit zdravotní stav hospodářských zvířat a poskytnout první pomoc. Zajišťovat reprodukci koní a odchov hříbat. Uplatnění najde jako manažer stájí nebo jezdeckého klubu či zootechnik v různých zařízeních nebo v podnicích s potažní dopravou (SŠZZ Olomouc, 2024).

Také si v průběhu studia žáci osvojí dovednosti a vědomosti při uplatňování technologických metod v pěstování rostlin. Budou odborníky při naplňování příslušných legislativních předpisů a doporučení. Žák získá kompetence v obsluhování technického zařízení při stájové mechanizaci a následnou jejich péči (RVP, 2020).

2. Jezdec a chovatel koní

V této kapitole přiblížím strukturu rámcového vzdělávacího programu pro obor Jezdec a chovatel koní. Nejprve bych chtěla specifikovat, co je samotný Rámcový vzdělávací program. Uvedu kompetence absolventa, a také jeho možné uplatnění po úspěšném dokončení studia. Budu se zabývat popisem jednotlivých kurikulárních rámců pro jednotlivá vzdělávání. Stěžejním úkolem je ovšem odborné vzdělávání, kterému jsem se věnovala nejvíce. V poslední části, kterou nastíním jsou další části kurikula, do kterých patří rámcové rozvržení obsahu vzdělání a průřezová témata.

2.1 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (RVP) je kurikulární dokument státní úrovně, který stanovuje obecný rámec příslušného vzdělání. Obst uvádí, že v RVP: „jsou formulovány obecné cíle středního odborného vzdělávání jako:

1. *učit se poznávat;*
2. *učit se pracovat;*
3. *učit se být;*
4. *učit se žít společně, učit se žít s ostatními, spolupracovat.“* (Obst, 2017, s. 37)

Podle Obsta (2017) platí, že jestliže se naplní tyto cíle, mělo by dojít k dosažení následujících kompetencí:

1. Komunikativních, personálních, k řešení problémů, k práci s informacemi, k matematickým aplikacím;
2. Profesních kompetencí – obecně odborných, specifických odborných;
3. Občanských.

2.2 Kompetence absolventa

„Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.“ (RVP, 2023, s. 8).

Během studia je na žáky kladen důraz v rozvíjení kompetencí; jak klíčových, tak odborných. Obě skupiny mají hned několik kategorií, které jsou velmi důležité. Klíčové

kompetence „jsou definovány jako souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti“ (Obst, 2017, s. 35).

Do klíčových kompetencí řadíme kompetence k učení, ta napomáhá k tomu, aby se absolventi dokázali efektivně učit a vyhodnocovat dosažené výsledky a pokroky. U kompetence k řešení problému vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni samostatně řešit běžné pracovní i mimopracovní problémy. Komunikativní kompetence má zase za úkol, aby se absolventi dokázali vyjadřovat ústně i písemně v různých učebních, pracovních i životních situacích. Personální a sociální kompetence má za úkol připravit absolventy stanovovat si na základě poznání své osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti zájmové i pracovní, pečovat o své zdraví, spolupracovat s ostatními a přispívat k utváření vhodných mezilidských vztahů. Mezi další kompetence uvádíme občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematická kompetence a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi (RVP, 2023, s. 8-11).

Odborné kompetence nám pomáhají, aby absolventi dbali na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci. Stále usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb. Ekonomické jednání v souladu se strategií udržitelného rozvoje. Vykonávat pracovní činnosti v chovu koní, kdy dokážou ošetřovat jednotlivé kategorie koní, sledovat jejich růst a vývin. Smyslově zvládají posoudit různé druhy krmiv a jejich správné uskladnění, pečovat o zdraví koně nebo asistovat při veterinárních zákrocích. Dále v odborných kompetencích je uvedené vykonávání pracovních činností v jednotlivých jezdeckých disciplínách jezdeckví, kdy absolventi dokážou provádět základní a speciální výcvik koní pro práci pod sedlem i v zápřeží nebo provozní práce spojené s chovem koní a jejich využití tzn.: Zvládají uplatnit kladný vztah a zodpovědný přístup ke zvířatům a zabezpečovali pohodu zvířat (welfare) (RVP, 2023, s. 12-13).

2.3 Uplatnění absolventa

Hlavní uplatnění absolvent najde jako jezdec, ošetřovatel a chovatel koní. Též je připraven založit soukromé podnikání v zemědělství či potažní dopravu. Nadále může pomáhat nemocným dětem, díky hipporeabilitačnímu ježdění. Další oblastí, kam absolvent může po studiu směřovat je dostihové ježdění.

3. Kurikulární rámce pro jednotlivé vzdělání

Kurikulární rámce vymezují obsah všeobecného a odborného vzdělávání. Kurikulární rámce škola zpracuje ve školním vzdělávacím programu do předmětů, které jsou na škole vyučovány.

Podle charakteru oboru vzdělání lze odborné vzdělávání rozpracovat také směrem k určité oblasti odborných činností: využití koní pro sport, dostihy, rekreační ježdění, vozatajství, chov a plemenářství apod. (RVP, 2023, s. 16).

Pro všechny žáky jsou výsledky vzdělávání stanoveny jednotně, nicméně kvalita závisí na učebních předpokladech a také motivaci žáka. Žádoucí postoje a návyky žáků je škola povinna vybavit, ale nedokáže zaručit jejich uplatnění v praxi. Jsou uvedeny v charakteristice jednotlivých oblastí a obsahových okruhů jako vzdělávací cíle, ke kterým by měla výuka směřovat.

3.1 Rámcový vzdělávací program

Legislativa upravuje tento program přímo zákonem č. 561/2004 Sb. Školní zákon. Jedná se o „... *všeobecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů všech škol...*“ (RVP, 2022). Z toho tedy vyplývá, že každá škola, a to od předškolního až po jiné odborné školství, musí čerpat z již zadaného uspořádání, jen jej lze přizpůsobit danému oboru, ale je nutné, aby jej Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy škole schválilo. Všeobecně lze říci, že se RVP zaměřuje na následující cíle:

Vzdělávání a komunikace v českém a cizím jazyce

Obecným cílem jazykového vzdělávání je rozvíjet komunikační možnosti žáků a naučit je užívat jazyk jako prostředek k dorozumívání a myšlení, k přijímání, sdělování a výměně informací (RVP, 2023, s. 16).

Vzdělávání v cizím jazyce připravuje žáky k efektivní účasti v přímé i nepřímé komunikaci, včetně přístupu k informačním zdrojům, rozšiřuje jejich znalosti o světě. Současně přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí jejich komunikativní kompetence a schopnost učit se po celý život. Nadále by se dalo říci, že zdokonaluje vnímavosti ke kultuře, schopnosti užívat způsoby dorozumění s mluvčími jiných kultur.

Společenskovědní vzdělávání

Hlavní cílem tohoto vzdělávání je příprava žáka na občanský život v demokratické společnosti. (RVP, 2023, s. 24). Tato vzdělávací oblast se snaží, aby jednali zodpovědně a uvážlivě nejen pro sebe samotného, ale i pro veřejný prospěch a zájem. Také z jedním z úkolů vzdělávací oblasti je, aby si žáci uvědomovali svoji identitu a nenechali se manipulovat. V tomto vzdělávání je důraz kladen na přípravu praktického, odpovědného a aktivního života.

Přírodovědné vzdělávání

Přispívá k hlubšímu porozumění přírodních jevů a zákonů. Hlavním cílem tohoto vzdělávání je, aby žáci dokázali využívat poznatky, jak v budoucím zaměstnání, tak v občanském životě.

Matematické vzdělávání

Pokouší se vychovat přemýšlivého člověka, který bude umět využívat matematiku v různých situacích. Především se zaměřuje na řešení matematických úloh. Vychází z RVP pro základní vzdělávání, přičemž na učivo a výsledky navazuje.

Estetické vzdělávání

Cílem estetického vzdělávání je vytvořit pozitivní vztah k materiálním a duchovním hodnotám. Dokázat hodnoty tvořit je a chránit. Estetické vzdělávání vychovává žáky ke kultivovanému jazykovému projevu a podílí se na rozvoji jejich duševního života.

Vzdělávání pro zdraví

Oblast vzdělávání pro zdraví si klade důraz vybavit žáky potřebnými znalostmi a dovednostmi v péči o zdraví. Je důležité, aby žáci znali své tělo a rozuměli tomu, jak působí výživa, a také jaký vliv má životní prostředí na lidské tělo. Žáci jsou vedeni ke správnému dodržování hygieny a aktivity.

Informatické vzdělávání

Informační vzdělávání nahradilo dřívější informační a komunikační dovednosti. Žákům tato oblast přispívá k hlubšímu a celkovému porozumění v oblasti Informatiky. Tím usnadňuje využití digitálních technologií v ostatních oborech a rozvoj uživatelských dovedností žáků vázaných na vzdělávací obsah těchto oborů. Tato oblast klade důraz hlavně na praktické dovednosti žáků.

Ekonomické vzdělávání

Hlavním cílem je žákům doplnit základní znalosti a dovednosti, tak aby jej byli schopni využít v profesním, ale i osobním životě. Obsahový okruh je zpracován pro všechny obory vzdělání stejně.

Odborné vzdělávání

Do odborného vzdělávání spadají velká témata, která vytváří celek jako je Jezdectví a Chov koní. V chovu koní je hlavním úkolem získání základních teoretických vědomostí, manuálních dovedností, vytváření pracovních návyků, pěstování osobní zodpovědnosti, tvořivé iniciativy a v neposlední řadě výchova k pečlivé práci v chovu koní. Okruh dává prostor pro aplikaci přírodovědných poznatků. Žáci se učí krmit a ošetřovat jednotlivé druhy a kategorie koní, sledovat jejich zdravotní stav a provádět základní zooveterinární opatření v chovu koní. Žáci se učí odborně obsluhovat technická zařízení a stájovou mechanizaci používanou v chovu koní. Jsou vedeni k tomu, aby dokázali posoudit ekonomické a ekologické aspekty chovu koní. Výuka směřuje k respektování a naplňování legislativních předpisů. Nedílnou součástí výuky jsou zásady ochrany zdraví, hygieny a bezpečnosti práce u koní a při jednotlivých činnostech prováděných ve stáji (RVP, 2023, s. 49).

Do chovu koní patří: Anatomie a fyziologie, Technické zařízení, Obecná zootechnika, Výživa a krmění koní, BOZP, Technika chovu koní a výstroj jezdce.

V oboru Jezdectví je hlavním cílem získání poznatků v oblasti životosprávy jezdce a absolvování základního výcviku jezdce, seznámení se s průběhem tréninku koně a s jednotlivými jezdeckými soutěžemi. S ohledem na další uplatnění poznají žáci zásady dodržování správné životosprávy jezdce jako vrcholového sportovce nejen z hlediska udržování optimální hmotnosti při dosažení maximálního výkonu, ale i s ohledem na správný druh odpočinku. Žáci se seznámí s jednotlivými jezdeckými disciplínami s ohledem na využití jednotlivých plemen koní. Na základě lineárního popisu koně se naučí vyhodnotit jeho momentální kondici. Hlavní význam pro žáky má problematika základního výcviku jezdce, mechaniky pohybu koně a výcviku koně v jednotlivých sportovních a dostihových disciplínách. Pod vedením trenéra žák pracuje s koněm v jednotlivých disciplínách, učí se souvislosti tréninkového procesu a pravidla jednotlivých jezdeckých a dostihových soutěží. Žáci se podrobně seznamují s klusáckým i cvalovým dostihovým řádem. Součástí výuky jsou zásady ochrany zdraví, hygieny a bezpečnosti práce u koní a při jednotlivých činnostech prováděných ve stáji i při vlastní jízdě na koni.

Jezdectví jako celek utvářejí tyto předměty: Životospráva jezdce, Jezdecké soutěže, Jízda na koni a Dostihový řád.

Další části kurikula

Nadále v kurikulu můžeme zahlédnout rámcové rozvržení obsahu vzdělávání, kde je uvedena délka a forma vzdělávání. Hlavní část je tvořena tabulkou, ve které jsou vypsány vzdělávací oblasti a obsahové okruhy, také minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání, který vychází z týdenních vyučovacích hodin a jejich následné celkové sečtení. Další kapitolou jsou průřezová témata k nim jsou formulovány cíle a tematické okruhy.

Do průřezových témat se řadí:

1. Občan v demokratické společnosti
2. Člověk a životní prostředí
3. Člověk a svět práce
4. Člověk a digitální svět

Dále jsou v kurikulu popsány zásady tvorby školního vzdělávacího programu. Tyto zásady upřesňují, jak bude ŠVP zpracován a upřesňuje také jeho strukturu. Následnou kapitolou jsou Základní podmínky pro uskutečňování vzdělávacího programu. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných je jedna z posledních kapitol, k tomuto tématu patří další, a to využití rámcových vzdělávacích programů ve vzdělávání dospělých.

4. Didaktické prostředky

Dle V. Rambouska (2014) jsou didaktické prostředky to, co napomáhá v procesu dosahování cílů ve výuce (Rambousek, 2014, s. 5). Podle J. Maňáka didaktické prostředky jsou všechny materiální předměty, které zefektivňují, ovlivňují a zajišťují průběh výchovně vzdělávacího procesu (Maňák, 2003, s. 50).

Podle autorů O. Obsta a Z. Kalhouse „*didaktickým prostředkem rozumíme vše, čeho učitel a žáci mohou využít k dosažení výchovných cílů. Takovým prostředkem může být metoda výuky, vyučovací forma, didaktická zásada, ale prostředkem je také školní tabule, učebnice, učební prostory, výpočetní technika apod.*“ (Obst, Kalhous, 2002, s. 337)

Čapek didaktické prostředky charakterizuje takto: „*Didaktické prostředky neboli učební pomůcky slouží učiteli většinou pro větší názornost učiva, pro přiblížení tématu nebo ukázkou praktického využití. Slouží k experimentování, osahání si materiálů, získání dovedností a zkušeností.*“ (Čapek, 2015, s. 78)

Vyplývá, že didaktické prostředky napomáhají k dosažení vzdělávacích cílů, ale také napomáhají k efektivnímu vyučovacímu procesu. Učitelům pomáhají didaktické prostředky usnadnit výuku a tvoří ji zajímavější. Žákům otevírají možnost rychlejšího, lepšího pochopení a zvládnutí učiva. Tím přispívají k dosažení všech cílů v procesu výuky.

V publikaci Nárýs didaktiky (2003) Josef Maňák didaktické prostředky rozděluje do dvou kategorií. První kategorie zahrnuje nemateriální didaktické prostředky, kam náleží metody, organizační formy, znalosti, didaktické zásady atd. Druhá kategorie představuje prostředky materiální, kam jsou řazeny konkrétní předměty a jevy, které mají materiální charakter.

Při studiu oboru Jezdec a chovatel koní, je nutné zdůraznit, že žák z větší části studia bude v přímém kontaktu s živým koněm. Proto je důležité myslet na zásady pro práci s učebními pomůckami, aby nedocházelo k úrazům žáků, ale i koní.

4.1 Nemateriální didaktické prostředky

Do této skupiny didaktických prostředků řadíme organizační formy, výukové metody, a také didaktické zásady. Můžeme tedy říci, že jsou to ty prostředky, které definují postupy učitelů k výuce.

4.1.1 Organizační formy výuky

Je to „*vnější organizační rámec výukového procesu*“ (Obst, 2017, s. 58). Hlavní funkcí je dosahování výukových cílů.

Do organizačních forem výuky řadíme:

1. Forma individuálního vyučování

Jedná se o nejstarší organizační formu výuky, kdy jeden učitel řídí činnost jednoho žáka. Žáci jsou různého věku a různých dovedností. Každý pracuje individuálně a nespolupracují. V současné době se tato forma využívá v základních uměleckých školách či na konzervatořích (Obst, 2017, s. 59).

Při výuce oboru Jezdec a chovatel koní se tato forma využívá velmi často, při individuálním tréninku žáků s koňmi. Učitel odborného výcviku se dokáže lépe soustředit na chyby či zlozvyky žáka a efektivně pomoci s jejich odstraněním.

2. Forma hromadného vyučování

Tuto formu zavedl J. A. Komenský. Žáci byli soustředěni do tříd podle věku a podle školní vyspělosti. Žáci plní totožné úkoly ve stejnou dobu.

3. Smíšené formy vyučování

Skládá se kombinací individuálního a hromadného vyučování. Hovoříme o individualizované výuce, která má odstranit nevýhody hromadné výuky (Obst, 2017, s. 59). Tento styl formy se využívá v alternativních školách. Do této formy výuky řadíme skupinové práce, projektové výuky či domácí práce žáků.

4.1.2 Výukové metody

Výuková metoda je jednou ze základních didaktických kategorií. Metody výuky můžeme chápat „*jako učitelem projektovaný model jeho činnosti, který se realizuje vzájemnou interakcí učitel-žák.*“ (Obst, 2017, s. 66)

Dle Průchy a kol. je to „*koordinovaný systém činností učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů.*“ (Průcha a kol., 2003, s. 287)

Výuková metoda je tedy nástroj, který používají učitelé. Ale také by se dalo říct, že je to spojení právě interakce učitele a žáka. Metody zprostředkovávají učivo žáků, aby docházelo

k lepšímu poznávání a porozumění reality, která se stává místem občanských a profesních aktivit. Maňák člení výukové metody dle různého využití, a to na tyto:

„Klasické výukové metody:

1. *Metody slovní: vyprávění, vysvětlování, přednáška, práce s textem, rozhovor.*
2. *Metody názorně-demonstrační: předvádění a pozorování, práce s obrazem, instruktáž.*
3. *Metody demonstračně-praktické: napodobování, manipulování, laborování, experimentování, vytváření dovedností, produkční metody.*

Aktivizující metody:

1. *Metody diskusní*
2. *Metody heuristické, řešení problémů*
3. *Metody situační*
4. *Metody inscenační*
5. *Didaktické hry*

Komplexně výukové metody:

1. *Frontální výuka*
2. *Skupinová a kooperativní výuka*
3. *Partnerská výuka*
4. *Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků*
5. *Kritické myšlení*
6. *Brainstorming*
7. *Projektová výuka*
8. *Výuka dramatem*
9. *Otevřené učení*
10. *Učení v životních situacích*
11. *Televizní výuka*
12. *Výuka podporovaná počítačem*
13. *Sugestopedie a superlearning*
14. *Hypnopedie“ (Maňák, 2003, s. 49).*

4.1.3 Didaktické zásady

Didaktické (vyučovací) zásady byly formulovány kladnými zkušenostmi učitelů. Byly do značné míry ovlivňovány výchovnými cíli v příslušné společnosti. Vychází z toho tedy,

že didaktické zásady nemají trvalou platnost a postupně se vyvíjejí. Stále se formují, kvůli novým společenským potřebám. Díky jejich dodržování zásadně ovlivňujeme efektivitu vzdělávacího procesu, a to dosáhnout stanoveného cíle za co neoptimálnějších podmínek (Obst, 2017, s. 119).

Za didaktické zásady bývají považovány:

- Zásada uvědomělosti a aktivity; tuto zásadu můžeme chápat jako požadavek, aby se žáci zúčastnili vyučovacího procesu. Také jde o to, aby si žáci vybudovali kladný vztah k učivu a učení.
- Zásada názornosti; na žáky je kladen důraz, aby vycházeli ze smyslového vnímání při poznávání skutečností.
- Zásada soustavnosti; poukazuje na osvojování vědomostí a dovedností žáků pod vedením učitele. Je rovněž důležité, aby učivo bylo uspořádané do didaktického systému.
- Zásada přiměřenosti; je to požadavek, aby učivo odpovídalo psychickým i somatickým zvláštnostem daného věkového stupně dítěte.
- Zásada trvalosti; žáci si mají osvojit učivo tak, aby se stalo trvalou výbavou. Učivo by mělo být plně pochopeno a dostatečně procvičeno.
- Zásada výchovnosti vyučování; cílem je utváření morálních a citových hodnot. Docílíme toho, díky obsahu, metodám a formou práce ve vyučování. Velice záleží na osobnosti učitele.
- Zásada vědeckosti; bývá pokládána za obecný pedagogický princip. Vyžaduje vědeckou úroveň ve vyučovacím procesu.
- Zásada spojení teorie s praxí.

V současnosti se více uplatňuje tzv. otevírání školy. Žáci přicházejí do školy s určitými získanými zkušenostmi a představami. Žáci by se měli naučit získané informace využívat v praxi (Obst, 2017, s. 119-121).

Chtěla bych podotknout, že v některých literaturách se didaktických zásad uvádí více. Jsou to například: Zásada zpětné vazby, Zásada individuálního přístupu a Zásada cílevědomosti.

4.2 Materiální didaktické pomůcky

Dle Rambouska (2014) se jedná o předměty, které slouží k didaktickým účelům. Ve spojení s obsahem, metodami a formami za účelem dosažení stanovených cílů ve vyučovacím procesu.

Dělení materiálních didaktických prostředků podle Rambouska:

- Učební pomůcky; liší se od jiných prvků těsným vztahem k obsahu výuky. Mezi učební pomůcky patří učebnice, modely, programové aplikace, záznamy zvuků.
- Metodické pomůcky; jedná se o komplex materiálů vztahující se k obsahu, ale také k plánovacím způsobům. V neposlední řadě k řídicí a kontrolní činnosti. Do této kategorie se uvádí odborná literatura, sbírky úloh, filozofie výchovy a testy.
- Zařízení; tyto didaktické prostředky se nevztahují k obsahu učiva. Jsou to speciálně vybrané či vytvořené prostředky pro využití ve vyučovacím procesu. Do této skupiny spadají laboratorní přístroje, nástroje, měřicí zařízení, speciální školní nábytek atd.
- Didaktická technika; soubor přístrojů a technických systémů, které se využívají k vyučovacím účelům. Napomáhají k realizaci určitých forem vzdělávání, také podporují aktivitu žáků při samostatné práci. V této skupině didaktických prostředků hovoříme o data projektorech, počítačích či přístrojích, které jsou zapojeny do výuky.
- Školní potřeby; drobné předměty používané v grafických projevech žáka nebo pro učební činnost: sešit, štětec, psací potřeby, kružítko atd.
- Výukové prostory a prostředí; slouží k didaktickým účelům, jako odborná učebna, tělocvična, laboratoř (Rambousek, 2014, s. 8-9).

„Základní funkce systému materiálních didaktických prostředků je totožná s funkcí všech didaktických prostředků: tj. napomáhat k dosažení cílů vyučovacího procesu vytvořením vhodných podmínek pro optimální osvojování stanoveného učiva.“ (Rambousek, 2014, s. 12).

5. Didaktické prostředky používané v oboru Jezdec a chovatel koní

V této kapitole poukážu na materiální didaktické prostředky využívané v uvedeném oboru. Jelikož je obor o chovatelství a jezdeckví, žáci budou trávit velkou část odborného výcviku s koňmi a v prostředí pro ně určeném. Proto popíšu didaktické prostředky, jako jsou koně, stáje, jízdárny a haly či jezdecký trenážer. Také uvedu možné didaktické prostředky z odvětví ICT.

5.1 Kůň

Koně jsou fascinující zvířata, která mají dlouhou historii spojenou s lidmi. Vyznačují se svojí silou a inteligencí. Pro mnoho jezdců je toto zvíře spojené se symbolem svobody a síly. Koně mají také významnou roli v mnoha kulturách a tradicích po celém světě, ať už jde o práci v lese či na farmách, kdy koně pomáhali na polích nebo také sportovní aktivity až po terapie, při kterých se tento lichokopytník využívá.

Kůň (*Equus caballus*) se řadí do řádu lichokopytníků a čeledi koňovitých. Dále sem patří zebry, osli a poloosli. Koně jsou býložraví savci, kteří jsou domestikováni lidmi po tisíce let. Předkem koně domácího byl tarpan, který však vyhynul. Jeho poslední zástupce tohoto druhu zemřel v moskevské zoologické zahradě v roce 1887 (Dušek, 2011, s. 7).

5.1.1 Vývojová řada koně

I. Eohippus

Neboli také Hyracotherium, je první prapředek dnešního moderního koně. V literaturách uvádí, že obýval pralesy Severní Ameriky a Evropy před 55-45 miliony let. Živil se listy a lesními plody. Podobal se malému jelenovi. Jeho stavba těla se od dnešního koně velmi lišila. Hlavním rozdílem byly čtyři prsty, které měli na předních nohách a na zadních měli tři a místo kopyt polštářky. Výška v kohoutku byla okolo 30 cm. Po těle tohoto prapředka byly světlé skvrnky, jeho hlava byla menší, oči měl umístěné po stranách hlavy krk krátký a zád měl skloněnou (Dennis-Bryan, 2011, s. 6).

Obrázek 1: Eohippus

(Zdroj: <https://project-zoo.fandom.com/wiki/Eohippus?file=Eohippus.png>)

II. Mesohippus

V překladu znamená střední kůň. Původem ze Severní Ameriky před 37–32 miliony let. Mesohippus byl větší, měl silnější chrup, který mu umožňoval rozměňňovat tuhé traviny. Kohoutková výška byla kolem 60 cm. Oproti svému předkovi měl delší tělo (Dennis-Bryan, 2011, s. 6).

Obrázek 2: Mesohippus

(Zdroj: https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/mesohippus.html)

III. Merychippus

Také kůň přežvýkavý žil před 17–11 miliony let v Severní Americe. Merychippus měl v kohoutku okolo 1 m. Měl velmi podobnou stravu jako dnešní koně, ale stále byl menšího vzrůstu. Jeho hlavní potravou byla tráva a byliny. Začíná se měnit stavba kostí na končetinách. Na každé noze měl tři prsty, ale celou váhu těla nesl prostřední prst a zbylé dva prsty se země již nedotýkaly (Dennis-Bryan, 2011, s. 7).

Obrázek 3: Merychippus

(Zdroj: https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/merychippus.html)

IV. Pliohippus

Obýval Severní a Jižní Ameriku, Evropu, Afriku a Asii před 12-6 miliony let. Název tohoto zvířete znamená „víc kůň“. Živil se jako jeho předek trávou a bylinami. Rapidní změna se udála v jeho stavbě těla, výška byla 1,2 m, krk se prodloužil a hlava zvětšila. Pliohippus měl dlouhé končetiny, které mu umožňovaly utéct před nebezpečím stejně tak, jako dnešním koním. Těmto tvorům se vyvinul pouze jeden prst, zbylé nejsou již viditelné (Dennis-Bryan, 2011, s. 7).

Obrázek 4: Pliohippus

(Zdroj: https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/pliohippus.html)

V. Equus

Equus je vývojová fáze koně, která započala před 5 miliony lety a trvá až do současnosti. Obýval všechny kontinenty kromě Austrálie a Antarktidy. Evoluce tohoto koně změnila. Tento kůň, byl oproti koni, tak jak ho dnes známe, menšího vzrůstu. Kohoutková výška se pohybovala

od 1,30-1,40m. Patrným rozdílem od domestikovaných koní je vzpřímená hříva (Dennis-Bryan, 2011, s. 7).

Obrázek 5 Equus:

(Zdroj: https://equineguelph.ca/learn_objects/evolutiontimeline/equus.html)

5.1.2 Stavba těla koně

Při stavbě těla a pozorování jeho vlastností hovoříme o morfologických vlastnostech. U posuzování koní nám umožňuje vyvodit celkové záměry pro všechny fáze šlechtění v chovech. Hodnocení vlastností koní bývá zcela subjektivní. Při uplatňování zásad se vyžaduje odbornost, praxe i subjektivita. Pokud posuzujeme, koukáme se na celkový dojem, do kterého se řadí plemenný typ jedince, konstituce podle projevu, tělesná stavba a pohlavní dimorfismu, které vychází z plemenného standardu každého plemene (Dušek, r. 2011, str.9).

Koňské tělo se dělí na tři části. **Přední**, do které spadá hlava, krk, přední část hrudníku a přední neboli hrudní končetiny. Následuje **střední** část, kam se řadí hřbet i s bedry, zbývající část hrudníku a břicho. Poslední je **zadní** část, zde řadíme zád' a zadní končetiny.

Na těle koně je patrná srst, která během letních měsíců je krátká, ale v zimě jim však naroste vrstva podsadových chlupů. Vliv na růst podsadových chlupů má chlad, čím nižší teploty, tím hustší chlupy koni narostou. Na pravidelnost jejich výměny působí teplo.

Kostra koně se skládá z více než 200 kostí a její funkcí je chránit důležité vnitřní orgány koně a poskytuje oporu pro svaly, které se pojí na kosti pomocí šlach. Svaly působí na kostru tím, že se smršťují a natahují a tím způsobí pohyb koně. Hříbě se rodí s dlouhými končetinami, aby mohlo utéct před predátorem (Dennis-Bryan, 2011, s. 8-11).

Koňské kopyto je tvořené silnou a stále dorůstající rohovinou. Má stejné složení jako lidský nehet. Stejně jako lidské nehty i rohovina chrání prst. Spodní část kopyta je nesouměrná, díky tomu kůň cítí půdu, na kterou postaví nohu.

Důležité koňské orgány jsou uloženy vevnitř jeho těla, výjimku tvoří kůže. Orgány pracují společně a zajišťují průběh důležitých životních funkcí oběhu, zajišťuje rozvod krve do celého těla. Mozek ovládá celou nervovou soustavu. Mozek dospělého koně váží přibližně 570 gramů a jeho průměr je 7-10 cm. Jeho hlavní funkcí je koordinace pohybu a rovnováhy. Zpracovává informace ze smyslových orgánů a řídí hormonální činnost organismu (Dennis-Bryan, 2011, s.13).

Do smyslových orgánů řadíme zrak, čich, sluch a hmat. Oči koně, jak je zmiňováno výše v textu jsou uloženy po stranách hlavy, tím pádem má značné zorné pole, které je 300°. Podněty zachycuje každé oko individuálně. Koně od lidí mají o mnoho lepší zrak, vidí i v noci, protože koňské oko zachytí více světelných paprsků nežli člověk. Dle Duška jsou koně schopni vnímat určité barvy, kterými jsou šedá, růžová, zelená, žlutá, modrá a bílá. (Dušek, 2011, s. 218).

V publikaci Chov koní (2011) Jaromír Dušek uvádí, že při rozeznání člověka je pro koně důležitý celek, včetně oděvů. Uvádí také, že zneužívání obleků používali ve vojenských útvarech, kde koně trestali vojáci převlečení do důstojnických uniforem, aby koním vytvořil podmíněný obranný reflex. Kůň identifikuje svého pána podle hlasu a pachu (Dušek, 2011, s.218).

Dle Thomasové, která píše ve své příručce pro chovatele, má kůň široké zorné pole, ale za svým trupem mají slepou zónu, kam nevidí. (Smith Thomasová, 2015, s. 22).

Sluch je pro koně jeden z nejdůležitějších smyslových orgánů. Díky ušním boltcům, které jsou ovládané 16 svaly, mají značnou pohyblivost nezávisle na sobě, kvůli tomu je kůň schopen vnímat zvuky okolo sebe. Přispívá k tomu i trychtýřovitá stavba ušních boltců, která napomáhá ve sběru zvukových vln. Koně vnímají rytmus hudby, dokonce se dokážou naučit rytmus chůze svého ošetřovatele. Koně velmi dobře reagují na své jméno i v případě, že jména koní jsou si podobná. Jaromír Dušek ve své knize Chov koní (2011) píše i o cirkusových koních, jejichž drezér je v neustálém ústním kontaktu. Pokud dojde k porušení určené úlohy koněm, jsou slovní varování drezéra zvukově odstupňovaná a koně dobře rozlišují jejich význam (Dušek, 2011, s. 218-219).

Čich koní, stejně tak jako třeba i u psů, je nejlépe vyvinutým smyslem ze všech hospodářských zvířat. Jeho funkcí je vyhledávání potravy či partnera druhého pohlaví, také napomáhá v prostorové orientaci. Hříbě po narození pomocí čichu hledá vemeno matky. Ovšem citlivost čichu ovlivňuje např.: teplota, vlhkost či atmosférický tlak (Dušek, 2011, s. 219).

Velmi dobře mají vyvinutý i hmat. Kůň velmi dobře cítí dosednutí mouchy na jeho tělo. Na koňské hlavě jsou velmi dobře vidět hmatové chloupky. Jejich funkcí není jen ochrana, ale také pomáhají hledat potravu. Díky vyvinutému hmatu, je kůň schopen cítit lidské pobídky při jízdě.

5.1.3 Plemena koní v České republice

V České republice je k vidění mnoho plemen koní, která pochází z různých koutů světa, ale v této kapitole si popíšeme koně, kteří mají velký význam v jezdeckém světě.

Jako první si představíme **Starokladrubského koně**. Toto plemeno je pojmenované podle hřebčína, kde vzniklo. Kladrubský hřebčím byl založen r. 1579 Rudolfem II. Cílem tohoto hřebčína bylo produkovat španělské koně pro císařský dvůr, a také pro vojenskou potřebu. Starokladrubský kůň byl předurčený pro používání k ceremoniím. V současnosti zůstala v chovu jen dvě stáda. Jedná se o stáda běloušů, které je reprezentováno kmeny **Generale** a **Generalissimus**. Do druhého stáda patří vranici z kmene **Sacramoso** a **Napoleone**. Kmen Napoleone již zanikl. Je to velmi ušlechtilý a harmonický kočárový kůň. Jeho typickým znakem je klabonosá hlava. Dalším znakem je vysoko nasazený krk. Vyniká charakteristickou mechanikou svého pohybu s vysokou klusovou akcí a kadencovanými chody (Dušek, 2011, s. 92).

Obrázek 6: Starokladrubský vraník

(Zdroj: <https://www.nhkladruby.cz/historie>)

Jak je již zmiňováno starokladrubský kůň byl po celá staletí účelově šlechtěn jako kočárový kůň pro císařský dvůr, ale své místo a využití si našel i v současné době. Starokladrubští koně se skvěle hodí pro soutěže spřežení a klasickou drezuru. Pro svoji klidnou a vyrovnanou povahu jsou často využíváni pro hipoterapii a jsou ideálními partnery pro volnočasové ježdění. Starokladrubské koně můžeme ovšem potkat i v parcích a ve městech, jako jsou Pardubice, Ostrava či Praha, kde jsou koně využíváni pro pracovní účely u jízdni policie. Kromě toho je starokladrubský kůň k vidění při různých slavnostech a kulturních akcích po celé České republice (Národní hřebčín Kladruby nad Labem, 2024).

Český teplokrevník se používá nejen k ježdění pod sedlem, ale i v zápřahu do kočárů. Řadí se mezi nejpočetnější používané plemeno. Dušek uvádí, že z důvodu krátkého období při šlechtění a množství použitých plemen, je příčinou variabilnější tělesné stavby a pestřejší škály barev. Je to konstitučně poměrně tvrdý jezdecký kůň s dobrou pohybovou a skokovou mechanikou pohybu (Dušek, 2011, s. 114-115).

Obrázek 7: Plemeník ČT Cornet Cassini HF

(Zdroj: <https://www.hrebcinec-tlumacov.cz/kun/58>)

Chov **Moravského teplokrevníka** má na Moravě dlouhou tradici. Nejdříve byl chov ovlivněn španělskými a neapolskými plemeníky. Kůň je výborného charakteru, přiměřeného temperamentu a s odpovídající mechanikou pohybu, je velmi ochotný k práci, s mnohostranným využitím pod sedlem i v zápřehi. Plemeno vyniká pevným zdravím, také je snadno krmitelný. Toto plemeno má tvrdou konstituci, proto jej lze mnohostranně využít pod sedlem i v zápřehi. Chovaní koně jsou převážně hnědáci, dále ryzáci, bělouši a vraníci.

Obrázek 8: Klisna Moravského teplokrevníka Fregata

(Zdroj: http://www.moravskyteplokrevnik.cz/pk_kmen.php?id=83477)

Do českých plemen řadíme i chladnokrevná plemena, kterými jsou **Českomoravský belgický kůň** a **Slezský norik**. Tito koně se využívají pro práci v lese a zemědělství. Je to mohutný tažný kůň s poměrně harmonickým tělem a s vysoko nasazeným svalnatým krkem. Pro tyto plemena je charakteristická štěplá silná záď a dlouhé rousy u kopyt. Pro uvedená plemena platí, že vynikají velmi dobrou mechanikou pohybu a jsou silní v tahu. Pro Českomoravského belgického koně jsou charakteristickými barvami hnědá a ryzák.

Obrázek 9: Plemeník ČMB 1699 Agy

(Zdroj: <https://www.aschk.cz/seznam-hrebcu/agy/>)

5.1.4 Problematika využívání koní ve výuce

Jak je výše zmíněno, je velice pravděpodobné, že žáci jezdeckých oborů budou z velké části výuky ve stájích s koňmi. Je velmi důležité dbát na bezpečnost, která i mimo školní půdu je zásadní. Pokud se budeme bavit o zraněném školním koni, žáci mají příležitost pochytit informace, rady a zkušenosti od veterináře, se kterým budou často spolupracovat. Také budou přítomni u různých metod ošetřování, a v neposlední řadě si tyto metody ošetřování pod dohledem učitele budou moci vyzkoušet. Ovšem i tato příležitost má svoji nevýhodu. Koňská zranění se hojí velmi pomalu a dlouho, a ještě delší je rekonvalescence a návrat do tréninků. Pokud škola nemá dostatek koní pro účely výcviku žáků v jezdeckém odvětví, je pravděpodobné, že celý proces se prodlouží a bude trvat navrácení do učební plánu.

Je nutno podotknout, že ne každý kůň je vhodný pro využívání ve výuce. Nesmírně důležitý je koňský charakter. Ten by měl být klidnějšího rázu. Kůň musí disponovat pevnou vůlí a dobrým psychickým zdravím. Ne vždy koni na jeho hřbet dosedne dobrý jezdec. Nutná je i potřeba učit se novým věcem. Podmínkou ke koupi koně do školy, je zdraví. Z tohoto důvodu kůň musí mít čisté rentgeny. Kůň by měl disponovat lehkou jezditelností s dobrou mechanikou pohybu.

Důležité je myslet na to, že i koně mají špatné dny, kdy se například probudí a něco je bolí, proto by se žákům mělo vysvětlit, jak správně pečovat a manipulovat s takovým koněm, aby nedošlo ke zranění žáka či koně.

5.2 Stáje

Jako didaktickým prostředkem bereme i koňské stáje. Stáje jsou pro koně místem odpočinku a bezpečím, o které je potřeba pečovat. Pokud by se stalo, že by se o stáje nepečovalo, tak jak má, vznikla by velká pravděpodobnost výskytu nebezpečných bakterií a čpavku, které mohou být příčinou vzniku koňských onemocnění.

„Hlavní podmínky, kterým musí dobrá stáj vyhovovat, jsou zdravá poloha, světlost, vzdušnost a prostornost.“ (Dušek, r. 2011, s. 292)

Pro chovatele koní je velice důležité dodržovat Welfare, které by se dalo definovat jako životní pohoda zvířat. Jak psychická, tak fyzická. Proto i při stavbě stáje, je nutno dbát na tyto parametry:

- **Poloha stáje;** nejvhodnější pro stavbu stáji má být na rovině nebo v mírném svahu, nikoli v údolí, aby za větších dešťů nedocházelo k vniknutí vody do stáje.
- **Světlost;** umístění oken by mělo být, tak aby koním nesvítilo slunce do očí, pokud jsou uvázáni. Okna by se měla dát sklopit nebo celá otevřít, aby došlo k větrání.
- **Vzdušnost;** vzdušnost stáji se zajišťuje větráním. Optimální teplota ve stáji je 15-20 °C, která se mění podle kategorie koní, kteří jsou ve stáji ustájeni. V zimních měsících by neměla teplota dlouhodobě klesnout pod 6°C.
- **Stájová vlhkost;** má velký význam pro zdraví koně. Relativní vlhkost ve stáji se pohybuje mezi 60–80 %. Stájovou vlhkost ovlivňují i výpary z podestýlky a dýchání.
- **Rychlost proudění vzduchu;** Vzduch přesycený čpavkem a vodními parami je horší, než když větráním klesne teplota pod 6°C.
- **Podlahová plocha;** jejími důležitými vlastnostmi jsou nepropustnost a dobrá tepelná izolace. V současné době se při stavbě stáji používají speciální stájové dlažby nebo beton.
- **Kanalizace;** řadí se mezi zařízení, které přispívá k hygieně stáje. Využívají se hlavně žlábků, které musí mít dobrý spád, aby moč rychle odtékala. (Dušek, 2011, s. 292-293).

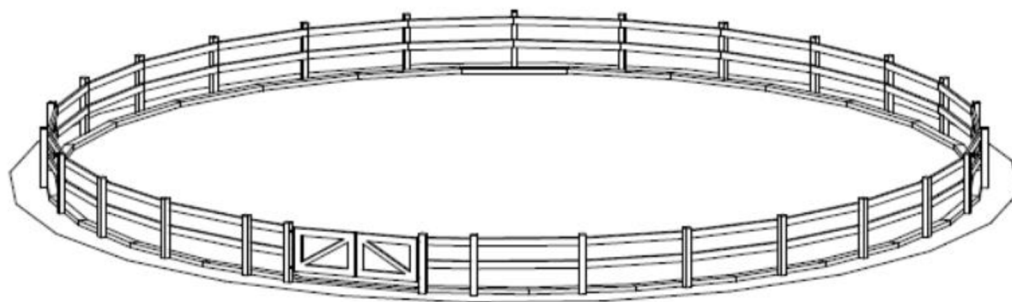
5.3 Jízdárny a haly

Pokud máme specifikovat pojmy jízdárna a hala, tak jsou to prostory přizpůsobené pro pohyb koně. Tyto prostory se využívají pro výcvik koně i jezdce. Pro různou potřebu existují i různé tvary jízdáren, ale nejčastěji se setkáváme s obdélníkovým nebo kruhovým tvarem. Kruhové jízdárny se využívají pro pohyb koně podél obvodu kruhu, kdy trenér stojí uprostřed. Cílem tohoto pohybu je protažení a zahřátí koně před fyzickým výkonem. Kruhová jízdárna nám také usnadňuje práci při výcviku jezdce či mladého koně tzv. remonty. Můžeme se setkat s venkovním typem jízdárny, ale také s krytým těm poté říkáme krytá jízdárnská hala. Rozměry prostoru se odvíjí od následného využití, respektive podle disciplín, které se zde budou provozovat. Obdobná místa, která jsou u nás využívána pro výcvik koní a jezdců, můžeme vidět například ve Španělsku, kde se používají pro býčí zápasy.

Jízdárny a haly mají důležitou funkci při vyučování. V průběhu výuky můžeme v jízdárně či hale pracovat jak na praktickém ježdění, ale také na teoretickém rámci výuky.

V teorii je vždy potřebné si s žákem dát za cíl dbát na bezpečnost, a to jak u koní, tak u jezdců. Žáci se učí mj. i stavbu drezurního obdélníku nebo parkurů a možné variace postavení překážek. V následujících kapitolách se budu věnovat těmto aspektům více.

Omezeným prostorem jízdárny má žák možnost více sledovat chování jednotlivých koní a pracovat s ním mimo sedlo. Může vyzorovat různé druhy chodu koní, chování koně samotného či ve skupině, zjistit, kdy je kůň ve stresu atd. Vše následně může využít v jízdě a přizpůsobit jeho práci danému koni či stádu.

Obrázek 10: Perspektiva kruhové jízdárny o průměru 20 m

(Zdroj: SLÁMA, Slavomír. *Technická zpráva venkovní jízdárny Pelechov*. Červený Újezd, 2012)

3.4.1 Venkovní jízdárny

Při stavbě těchto jízdáren neboli kolbišť, je nutné se přizpůsobit klimatu. Oproti halovým jízdárnám je venkovní jízdárna složitější na údržbu, neboť je vystavena povětrnostním a srážkovým vlivům. Aby se předešlo nefunkčnosti jízdárny, je nutné zohlednit tyto vlivy a řešit odvodnění jízdárny. Nezbytným prvkem je ohrazení, které vymezuje plochu kolbiště a naplňuje bezpečnostní prvky. V místě, které je nejbližší stájím se zřizují velká vrata pro přístup zvířat, lidí, ale také údržbové techniky.

3.4.2 Kryté jezdecké haly

V dnešní době přibývají stále větší nároky na pohodlí koní a jezdců. Při trénování pod střechou za deštivého či zimního období je dnes téměř nutností. Pro stavbu se nejčastěji používají montované haly z důvodů rychlé výstavby, nízké ceny a lehké údržby. Ohraničení nám dělá stěna haly s přidáním mantinelů, které se vyrábí nejčastěji ze dřeva. Tyto mantinely se staví pod určitým úhlem a zajišťují bezpečnost. Velmi důležitými vlastnostmi jsou odvětrávání a osvětlení, které jsou nezbytné pro funkčnost haly.

Povrch jízdárny

Je velmi důležité vybrat optimální povrch jízdárny podle disciplíny, která se bude na kolbišti provozovat. Správně vybraný povrch značně zamezí možnému zranění koně.

V knize Skokové ježdění (2014) Anthony Paalman zmiňuje, že nejdůležitější je, aby povrch nebyl ani tvrdý ani hluboký, těžký nebo prašný a ani po dlouho přetrvávajícím dešti nebyl bahnitý.

„Proto je třeba dbát zejména na:

- *druh podloží půdy,*
- *polohu (ohraničení stromy, keři nebo budovami),*
- *extrémní vlivy počasí (vítr a slunce),*
- *možnost účinného odvodnění.“* (Paalman, 2014, s. 353).

Povrch jízdárny je tvořen vždy z několika vrstev. Z pravidla se využívá tzv. systém 3V, který je tvořen třemi vrstvami, konkrétně jde o nosnou vrstvu, dělicí a nášlapnou.

1. Nosná vrstva

Tuto vrstvu tvoří upravená srovnaná pláň. U venkovní jízdárny musí být dodržený určitý sklon za účelem odtoku vody, také se zřizují rýhy pro drenážní systém, který musí být vodopropustný, aby nedocházelo k hromadění vody. Vrstva se skládá ze štěrku, který má za účel rozložit zatížení od vrchních částí. Nosnou vrstvu zakončuje drť, krytá vyrovnává nerovnosti od štěrku a tvoří lepší podklad pro následnou vrstvu.

2. Dělicí vrstva

Hlavní funkcí této vrstvy je chránit před mísením nosné a nášlapné vrstvy, aby nedocházelo k ucpání drenáže. Je několik materiálových možností např. separační fólie, ale její nevýhodou jsou její spoje na okrajích jízdárny, kde nášlapná vrstva může proniknout a ucpat nosnou vrstvu.

Jako nejčastější materiál používaný pro tuto vrstvu je voština, která je určena pro všechny disciplíny jezdeckého sportu. Vyrábí se z plastu, díky kterému působí pružně při dopadu koňského kopyta. Tlumí náraz kopyta a podporuje dynamiku pohybu a napomáhá zvedat koni nohy do další fáze chodu. Některé voštiny mají kalíšky, které jsou schopné pojmout určité množství vody při pozdějším vysušení nášlapné vrstvy.

Obrázek 11 Voština

(Zdroj: https://stavbajizdaren.cz/?page_id=106)

3. Nášlapná vrstva

Tato poslední vrstva je nejdůležitější, protože ovlivňuje pohyb koně, jeho výkon a zdraví. Nejčastějším materiálem, který můžeme vidět na jízdárnách je písek. V případě pískových jízdáren se tloušťka písku pohybuje od 100 až 120 mm. Při realizaci je nutné myslet na to, že písek si časem sedne, proto se vrstva navyšuje zhruba o 20 mm.

Nejvíce využívaným materiálem je křemičitý písek, a to kvůli jeho vlastnostem. Tento písek je dobře elastický a nejméně práší. Můžeme se ale setkat i s pískem maltovým či betonovým, které nemají, tak dobré vlastnosti.

Pro podpoření vlastností využívaného písku se mnohdy naváží směs geotextílie, která se pomocí zemědělského stroje zapracuje. Funkcí geotextílie je vytváření bezpečných podmínek pro koně i jezdce.

Následným materiálem, který je možné použít je guma. Vyrábí se z recyklovaných materiálů, které nesmí obsahovat vláknité a kovové části. Použití gumy jako samotného materiálu není však vhodné. Má sice zvýšený tlumicí efekt a pružnost při pohybu koně, ale v mnoha případech jsou tyto vlastnosti příliš vysoké, což koni při pohybu spíše škodí.

5.4 Jezdecký trenažér

Tato učební pomůcka je poměrně novou moderní technologií. Dalo by se říct, že je to umělý kůň, který je možné používat, jak pro úplné začátečníky, kteří na živém koni nikdy neseseděli, tak pro zkušenější žáky. Tyto simulátory vyvinula společnost Racewood z Velké Británie. Škála je opravdu rozmanitá od školního koně až po simulátor na drezuru, všestrannost, voltíž či koňské pólo.

Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem disponuje dvěma jezdeckými simulátory. Další školou, která vlastní trenažér je Střední škola dostihového sportu a jezdeckví Praha – Velká Chuchle. Dostihová škola disponuje právě trenažérem, který je určený na dostihový sport.

Simulátor reaguje pomocí senzorů na pobídky holení a držení otěží. Sensory jsou umístěné na obou stranách břicha. Také pod sedlem, tím pádem senzory reagují na jezdcův sed a v koňské hlavě, tedy v koňské hubě. Dokáže předvést všechny koňské chody.

Tato učební pomůcka pomáhá žákům najít správnou rovnováhu těla, při naznačení koňského chodu. Žák se naučí správné pobídky. Učitel dokáže jednoduše srovnat sed žáka. U pokročilejších žáků v ježdění se velmi často objeví zlozvyky. Díky umělému koni se jezdec zlozvyky jednodušeji odnaučí.

Obrázek 12 Drezurní trenažér Racewood

(Zdroj: <https://www.racewood.com/>)

5.5 Informační a komunikační technologie

ICT (Information and Communication Technologies) obsahují všechny technologie, komunikace, postupy a práci s informacemi. „*Pojem označuje hardwarové (servery, počítače, komunikační a síťová zařízení, kamera, myš apod.) a softwarové (operační systém, textové editory, grafické programy, síťové protokoly apod.) prostředky pro sběr, přenos, ukládání, zpracování a distribuci dat.*“ (Průcha, Veteška, 2014, s. 136)

Uvedené odvětví nabízí velké možnosti při přípravě učitele, ale také nabízí mnoho výhod pro výuku. Učitelé mohou prezentovat probírané učivo na datovém projektoru, který je propojen s počítačem. Tyto technologie ulehčují názornost učiva. ICT se dají využívat pro

opakování a procvičování znalostí žáků pomocí online testů. Jejich výhodou je automatické vyhodnocení a opravování.

V oboru Jezdec a chovatel koní se hojně využívají videa či fotodokumentace. Využívání videa plní ve výuce několik funkcí.

Podle Šimoníka (2005) jsou to tyto:

1. motivační – před výkladem nového učiva,
2. učební – prezentace nových poznatků, výklad, vysvětlení,
3. doplňková – rozšíření, doplnění, ilustrace učitelova výkladu,
4. shrnující – shrnutí tématu, systematizace a utřídění, celkový přehled,
5. instrukční – návod k určité činnosti (Šimoník, 2005, s. 83–84).

Dalším často používaným prostředkem ve výuce je interaktivní tabule. Pedagog může zobrazit připravená videa, obrázky nebo prezentace. Podle Dostála (2009) je velmi důležité, aby učitel interaktivní tabule využíval vhodným způsobem. Výhodou interaktivní tabule je udržení pozornosti žáka, ale i ta může časem upadat. Díky této technologii si žáci rozvíjejí počítačovou gramotnost (Dostál, 2009, s. 14).

Podle Dostála (2009) může časté používání interaktivních tabulí vyvolat u žáků samozřejmost a jejich zájem začne většinou opadat. Další nevýhodou může být, že učitelé, kteří s těmito tabulemi neumí zacházet a využívají tabuli jako plátno, ubírají na jejich významu, vytrácí se interaktivita a není tak naplněna jejich priorita (Dostál, 2009, s. 15).

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Metodologie výzkumu

Tato kapitola pojednává o výzkumném šetření v rámci této bakalářské práce. V kapitole je uvedeno, jaký je cíl šetření, objasnění strategie, také jakou metodu jsem využila pro toto šetření. Je zde popsán vzorek a dále je vysvětlena realizace daného šetření.

6.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu v bakalářské práci je zjistit, jaké didaktické prostředky se v oboru jezdec a chovatel koní využívají nejvíce. Cíl této práce vychází z dvou schémat otázek. Rozhovory jsem vedla s učiteli odborného výcviku, ale i s žáky. Pro tyto dvě kategorie jsem vytvořila jiné sady otázek.

6.2 Výzkumná strategie a metoda výzkumu

Pro účely bakalářské práce v souladu s výzkumným cílem byla zvolena strategie kvalitativního výzkumu. Kvalitativní metody se využívají především „*k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevu, o nichž toho ještě moc nevíme. Mohou být také použity k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o nichž už něco víme. V neposlední řadě mohou kvalitativní metody pomoci získat o jevu detailní informace, které se kvantitativními metodami obtížně podchycují.*“ (Strauss, Corbin, 1999, s. 11)

Výzkumnou metodu pro praktickou část bakalářské práce jsem zvolila strukturovaný rozhovor. Dle Chráska (2016) je výhodou, že „*poskytuje všem respondentům stejné podmínky k odpovědím a také to, že získané výsledky se dají většinou dobře statisticky zpracovávat.*“ (Chráska, 2016, s. 176-177)

Vytvořila jsem dvě sady otázek, díky kterým bude možné získat odpovědi k danému tématu.

Průběh výzkumu:

1. Výběr zkoumaného vzorku
2. Zpracování otázek pro rozhovor s učiteli a žáky
3. Rozhovory
4. Zpracování dat získané z rozhovorů
5. Interpretace výsledků získaných prostřednictvím rozhovorů

6.3 Výzkumný vzorek

K účasti do výzkumu jsem oslovila střední školy, které se zaměřují na chov koní a jezdeckví. Oslovila jsem například Střední školu zemědělskou a zahradnickou Olomouc, Střední školu dostihového sportu a jezdeckví Praha – Velká Chuchle, Střední školu chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem a Střední škola hotelová a služeb Kroměříž. Oslovila jsem 14 respondentů, kteří splňovali vytyčená kritéria. Jednalo se o učitele, kteří vyučují odborný výcvik v oboru Jezdec a chovatel koní. Druhým kritériem byl souhlas s účastí ve výzkumu, což potvrdilo 10 učitelů odborného výcviku.

Vyučující dokážou nejlépe odpovědět na otázky týkající se využívání didaktických prostředků.

Také po dohodnutí s vedením škol jsem realizovala rozhovory s některými žáky. Po domluvě s vedením všichni žáci, kteří byli ochotní odpovědět na otázky zůstali v anonymitě.

Před samotným rozhovorem jsem respondentům uvedla cíl výzkumu. Také jsem zdůraznila zásadu anonymity a potvrdila jsem si souhlas s tímto šetřením u vedení školy.

6.4 Realizace výzkumu

Výzkum probíhal vždy v prostorách školy. Na základě teoretické části této práce jsem sestavila 7 otázek pro učitele odborného výcviku. Pro žáky jsem vytvořila sadu 5 otázek.

Rozhovory probíhaly v březnu 2024 na pracovištích respondentů. U žáků jsem zvolila klidné prostředí především šlo o učebny a po domluvě s učiteli se konání rozhovorů vedlo v jejich kancelářích. Čas byl stanoven dle možností vyučujícího. Rozhovory byly vedeny individuálně, aby nedocházelo k ovlivňování odpovědí. Průběh rozhovorů jsem zaznamenávala na diktafon či do poznámkového bloku. Poté jsem odpovědi přepsala a analyzovala.

Výzkumné otázky:

1. Které materiální didaktické pomůcky se využívají v oboru jezdec a chovatel koní nejvíce?
2. Jaké nemateriální didaktické prostředky učitelé OV využívají nejčastěji?

Otázky strukturovaného rozhovoru pro učitelé odborného výcviku:

1. Jak často využíváte koně při výuce?
2. Používáte stáje jako didaktický prostředek?
3. Disponuje vaše škola jezdeckým trenažérem? (Pokud ano, za jakým účelem trenažér využíváte?)

4. Používáte ve výuce didaktické prostředky z odvětví ICT? (Video, fotodokumentace, interaktivní tabule...)
5. Jak často ve výuce využíváte jízdárny či kryté haly?
6. Se kterými organizačními formami pracujete nejčastěji?
7. Jaké metody výuky se Vám osvědčily nejvíce? (Slovní metody, názorně-demonstrační, demonstračně-praktické, diskuzní metody, didaktické hry, brainstorming...)

Otázky strukturovaného rozhovoru pro žáky:

1. Jak často v odborném výcviku jezdíte na koni?
2. Zdokonalovali jste své jezdecké dovednosti na jezdeckém trenažéru?
3. Využívají učitelé některé prostředky z odvětví ICT? (interaktivní tabule, video, fotodokumentace) Pokud ano, které?
4. Kde nejčastěji probíhá výuka jízdy na koni?
5. Kolik času strávíte při odborném výcviku ve stáji?

7. Výsledky výzkumného šetření

V této kapitole jsou uvedeny výsledky výzkumného šetření. Tato kapitola bude rozdělena do dvou sekcí, a to odpovědi od učitelů a následně od žáků. Z výzkumných otázek jsem z rozhovorů s respondenty získala odpovědi, díky kterým jsem schopná vytvořit shrnutí. U některých odpovědí jsem pro lepší přehled vytvořila grafy.

7.1 Analýza odpovědí od učitelů odborného výcviku

V této podkapitole se budu zabývat shrnutím odpovědí učitelů odborného výcviku na kladené otázky při strukturovaném rozhovoru.

Otázka 1. Jak často využíváte koně při výuce?

Všichni učitelé odborného výcviku využívají koně každý den. Tento závěr byl definitivně jistý.

Otázka 2. Používáte stále jako didaktický prostředek?

Z odpovědí učitelů jsem vyčetla, že stále jsou velmi využívaným didaktickým prostředkem. Polovina vyučujících, díky stájím učí žáky správnou orientaci ve skladbě a obecném vybavení, které je potřeba pro chov a ustájení koně. Také stále spojují se správnou péčí o koně.

Otázka 3. Disponuje vaše škola jezdeckým trenážerem? (Pokud ano, za jakým účelem trenážér využíváte?)

Z důvodu vysoké ceny některé z oslovených škol nevlastní jezdecký trenážer. Pokud ano, v zásadě trenážer používají ve výuce začátečníků v jízdě na koni.

Otázka 4. Používáte ve výuce didaktické prostředky z odvětví ICT? (Video, fotodokumentace, interaktivní tabule...)

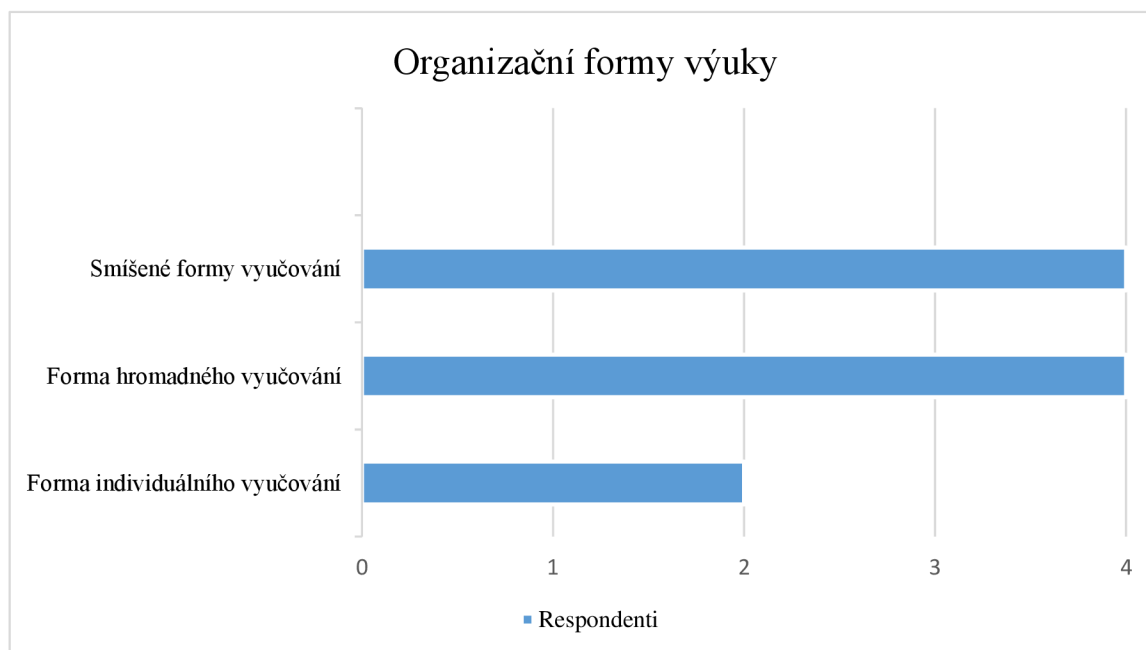
Učitelé OV nejvíce preferují počítač s dataprojektorem, díky kterému mohou prezentovat učivo v programu Powerpoint. Fotodokumentaci využívají v zásadě pro popisování, stavbu těla, krajiny koně či odznaky. Také hojně využívaným didaktickým prostředkem je video, pro lepší posuzování koní v pohybu či při závodech.

Otázka 5. Jak často ve výuce využíváte jízdárny či kryté haly?

Jízdárny a kryté haly se využívají podle klimatických podmínek. Ale v odpovědích se respondenti shodli na tom, že jsou využívány každý den, i v případě, že koně mají volno. Jestliže mají koně volno probíhá na jízdárnách výuka stavby parkuru či drezurního trojúhelníku. Dokonce si žáci trénují na jízdárnách různé drezurní cviky pěšky bez koně.

Otázka 6. Se kterými organizačními formami pracujete nejčastěji?

Ze zaznamenaných odpovědí od učitelů odborného výcviku je patrné, že forma hromadného a smíšeného vyučování je využívána nejvíce, zatím co individuální je využíváné nejméně.

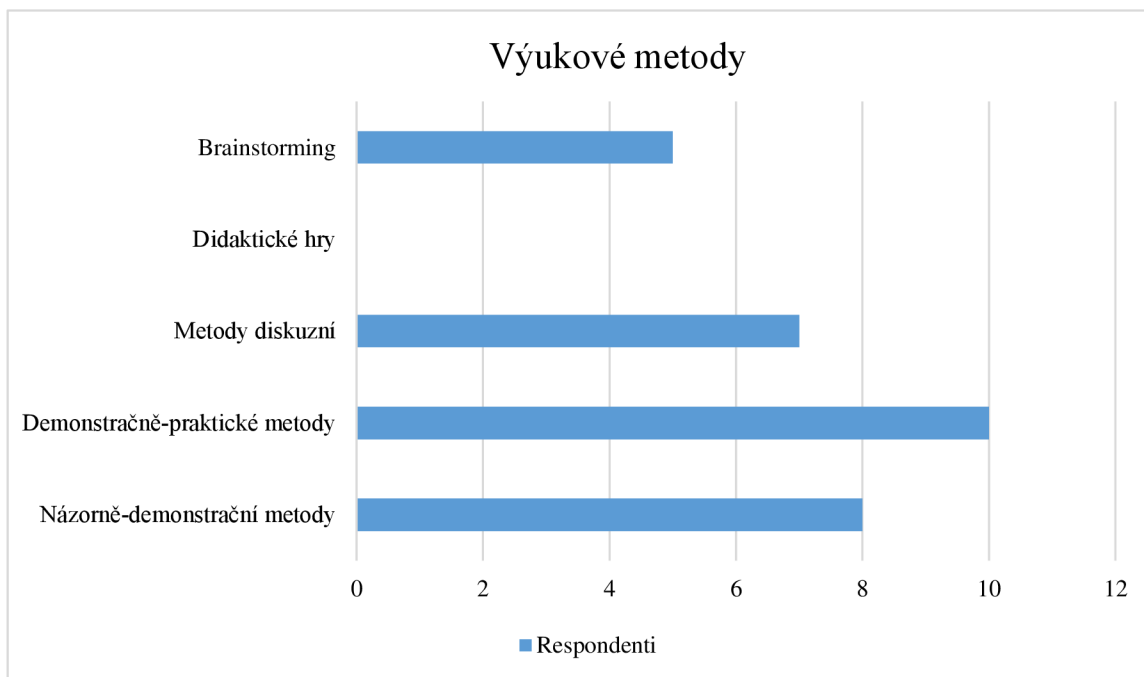

Graf 1 Organizační formy výuky

(Zdroj: Vlastní zpracování)

Otázka 7. Jaké metody výuky se Vám osvědčily nejvíce? (Slovní metody, názorně-demonstrační, demonstračně-praktické, diskuzní metody, didaktické hry, brainstorming...)

Po dotazování na tuto otázku se někteří z učitelů pozastavovali nad významem některých metod. Po následném objasnění se nejvíce respondentů shodlo na metodě demonstračně-praktické, s tím že ostatní metody jsou používané taktéž, ale méně často.

Graf 2 Využívání výukových metod ve vyučování

(Zdroj: vlastní zpracování)

7.2 Analýza odpovědí od žáků

V této podkapitole jsem zanalyzovala odpovědi, které jsem získala od žáků v průběhu rozhovorů. Realizovala jsem 25 strukturovaných rozhovorů s žáky jezdeckých oborů. Vybranou skupinou byli žáci 1. a 3. ročníků.

Otázka 1. Jak často v odborném výcviku jezdíte na koni?

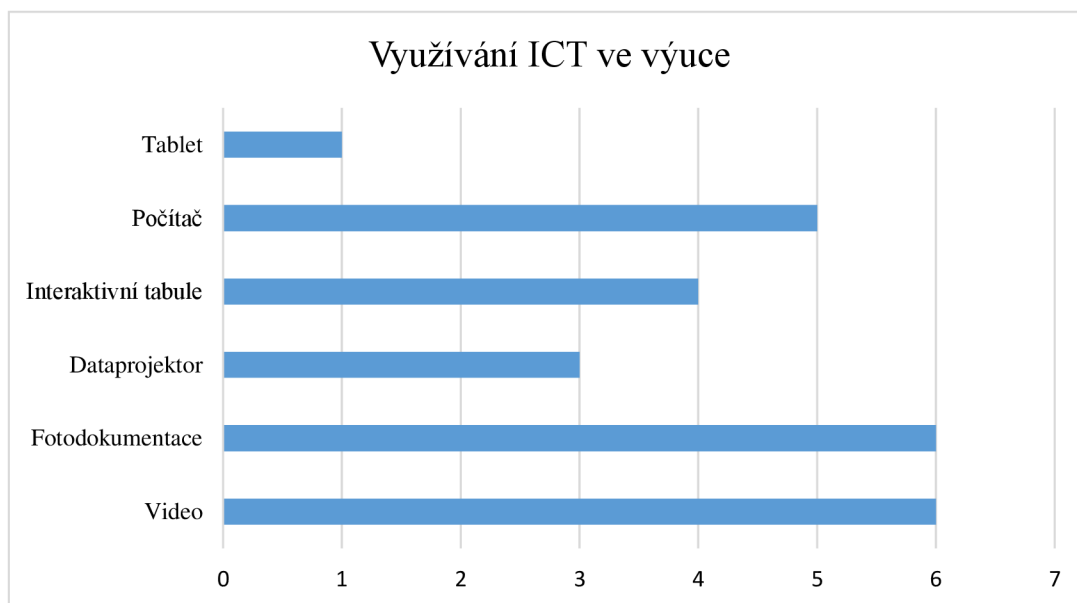
Při této otázce se nejvíce žáků shodlo, že v průběhu týdne v odborném výcviku jezdí minimálně 3x na koni. Ovšem někteří respondenti uvedli 5x z důvodu velkého počtu koní a malé četnosti žáků ve třídě.

Otázka 2. Zdokonalovali jste své jezdecké dovednosti na jezdeckém trenažéru?

U této otázky bylo patrné, že většina žáků odpoví ne. Je to z toho důvodu, že školy nemají dostatek finančních prostředků na nákup jezdeckého trenažéru.

Otázka 3. Využívají učitelé některé prostředky z odvětví ICT? (interaktivní tabule, video, fotodokumentace) Pokud ano, které?

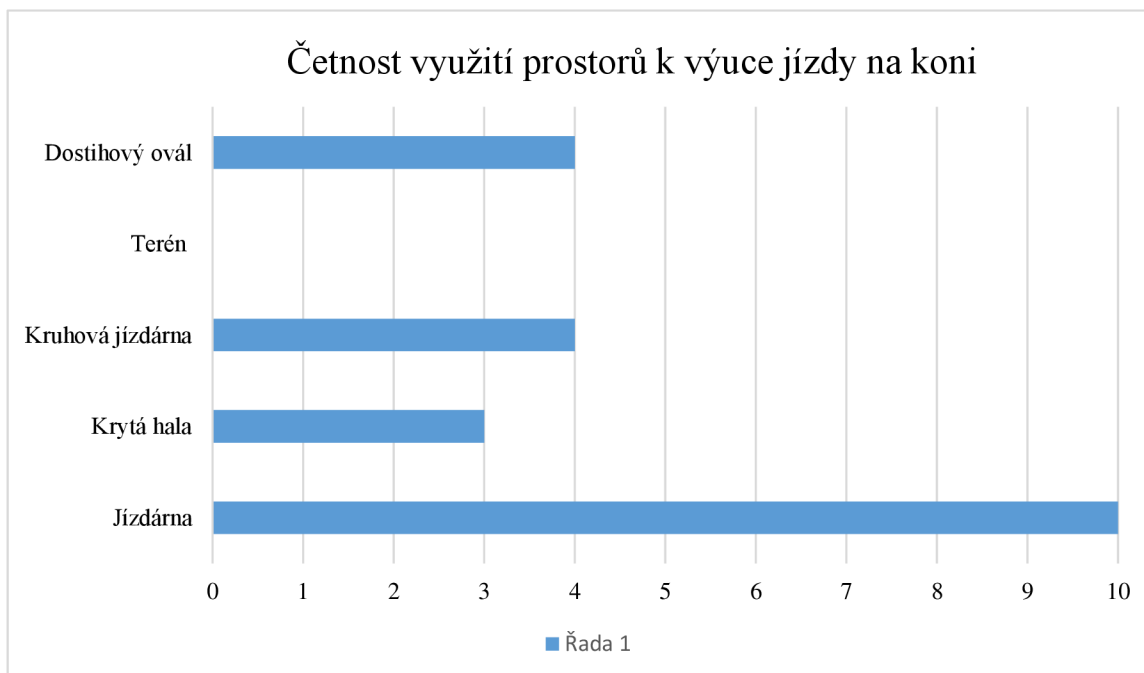
Nejčastějšími využívanými pomůckami jsou video či fotodokumentace.

Graf 3 ICT ve výuce
(Zdroj: vlastní zpracování)

Otázka 4. Kde nejčastěji probíhá výuka jízdy na koni?

Po analýze odpovědí se nejvíce využívá jízdárna. Kryté haly se podle žáků učitelé snaží používat co nejméně. U žáků z dostihové školy se odpovědi lišily, protože výuka jízdy na koni probíhá nejčastěji na dostihovém oválu nebo v kruhové jízdárně.

Graf 4 Prostory a jejich využití k jízdě na koni
(Zdroj: vlastní zpracování)

Otázka 5. Kolik času strávíte při odborném výcviku ve stáji?

U této otázky jsem si byla vědoma, že málo kdo se sejde na stejném čase. Každý žák je individuální, tím pádem má své vlastní tempo. Po zpracování všech odpovědí jsem došla k 3 hodinám stráveným ve stáji. Žáci v průběhu tohoto času dbají na čistotu stáji, péči o koně před a po ježdění.

8. Shrnutí výsledků

Z rozhovorů vyplynulo, že nejčastěji využívaným didaktickým prostředkem je kůň, stáje a jízdárna. Koně používají jako prostředek k dosažení stanovených cílů, také jako pomůcku ke zdokonalování spolehlivosti, partnerství, zodpovědnosti, empatie a v neposlední řadě k učení se včas a dobře rozhodnout. Díky stájím znázorňují, jak správně pečovat o Welfare koní. Zdokonalují žáky v pečlivosti a důslednosti.

Dále bylo patrné z výsledků rozhovorů, že školy jsou dobře vybaveny pomůckami z ICT. ICT umožňuje učitelům lepší komunikaci s žáky. Učitelé mají dobré zkušenosti při aktivizaci žáků s využitím videí, různých kvízů či fotodokumentací.

Jezdecký trenážér je v jezdeckém světě poměrně novinkou. Při rozhovorech jsem se setkala s názory, které nebyly pro tuto didaktickou pomůcku pozitivní. Ovšem u ostatních učitelů, kteří trenážér využívají pro výuku žáků, tyto negativní tvrzení dokázali vyvrátit. Osobně si myslím, že tento didaktický prostředek je dobrý ve spojitosti s úplnými začátečníky. Mnohdy se na jezdecké obory hlásí žáci, kteří nikdy neseseděli na koni a mají strach. Tato pomůcka dobře pomůže v odbourání nejistoty a naučení základních prvků důležité k jízdě na koni.

Z organizačních forem výuky mě nejvíce překvapilo, že se nejméně používá individuální forma. Ze získaných odpovědí, je to kvůli nedostatečnému času a velkému počtu žáků. Nejvíce využívanou formou je hromadné vyučování a následně smíšené formy vyučování, kde často bývaly zmiňovány domácí práce žáků.

U didaktických metod značně vyznívala demonstračně-praktická. Nejméně využívané metody jsou didaktické hry a brainstorming. Osobně si myslím, že brainstorming by se žákům měl lépe představit. Povzbuzuje kreativitu žáků.

Šetřením bylo prokázáno, že didaktické prostředky mají ve výuce odborného výcviku v oboru jezdec a chovatel koní pevné místo. Jejich vhodné využití má pozitivní vliv na vzdělávací proces a funkce je nenahraditelná.

V dnešní době je velmi těžké zaujmout a motivovat žáky na střední škole. Učitelé by proto určitě neměli ustrnout u základních didaktických pomůcek, ale měli by se zajímat o nové pomůcky, které by mohly zkvalitnit a obohatit vyučovací proces.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala analýzou didaktických prostředků v oboru Jezdec a chovatel koní.

Na začátku bakalářské práce jsem představila Střední školu zemědělskou a zahradnickou v Olomouci a následně obory, které jsou zaměřené na chov koní a jezdectví.

V druhé části jsem se zabývala rámcovým vzdělávacím programem a jeho strukturou. Popsala jsem kurikulární rámce, kompetence absolventa, a také jeho uplatnění po studiu.

V následné kapitole jsem se zabývala definováním problematiky didaktických prostředků podle vybraných autorů. Dále jsem uvedla dělení podle J. Maňáka. U nemateriálních didaktických prostředků jsem popsala formy výuky, metody a zásady. Také jsem uvedla nejčastější didaktické prostředky používané v oboru jezdec a chovatel koní. Vycházela jsem ze zkušeností a poznatků, které jsem získala v průběhu učňovských let a vysokoškolských praxí. Z důvodu absolvování jezdeckého oboru na Střední škole zemědělské a zahradnické Olomouc. U materiálních didaktických prostředků jsem se zaměřila na koně, stáje, jízdárny a jezdecké haly, jezdecký trenažér a ICT.

U koní jsem popsala vývojovou řadu, jejich stavbu těla, následně jsem vymezila plemena zastoupené v České republice.

Při vymezení stájí, jsem se zaměřila na jejich aspekty, které musí splňovat. Aby nedocházelo k narušení psychického a fyzického zdraví koně.

Jízdárny a haly, které se využívají mají důležitou funkci v jezdeckém světě. Nejenže v těchto prostorách zdokonalujeme své dosavadní dovednosti, ale učíme se novým. Úplně stejně je to u koní. Při popisu vrstev jízdárny jsem se sama dozvěděla několik nových věcí. Také jsem popsala odlišnosti mezi halou a jízdárnou.

Dalším didaktickým prostředkem, kterým jsem se zabývala byl jezdecký trenažér, který podle výsledků výzkumu není, tak častou pomůckou. V této kapitole jsem se zaměřila na to, jaký je jeho princip fungování a pro koho je určený.

Poslední kapitola teoretické části nese název Informační a komunikační technologie. Zde jsem vymezila, co tento pojem představuje. Zdůraznila jsem prvky, které se v oboru nejčastěji využívají.

V praktické části bylo mým cílem prostřednictvím strukturovaného rozhovoru s pedagogy a žáky jezdeckých oborů zjistit, které didaktické prostředky jsou v odborném výcviku používány nejvíce.

Tvorba bakalářské práce měla pro mě velký význam. Měla jsem možnost poznat se s lidmi, kteří dělají svoji práci s velkým nasazením. Také jsem od učitelů dostala cenné rady, které ráda využiji ve své budoucí pedagogické praxi na pozici učitele odborného výcviku.

Seznam použitých zdrojů

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

DENNIS-BRYAN, Kim. *Kůň: zvíře, které změnilo svět. Objevy bez hranic*. Praha: Slovart, c2011. ISBN 978-80-7391-493-6.

DOSTÁL, Jiří. Interaktivní tabule ve výuce. *Časopis pro technickou a informační výchovu*. 2009, roč. 2009, č. 3. ISSN 1803-537X.

DUŠEK, Jaromír. *Chov koní*. Vyd. 3. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0388-4.

Chovatelství. Online. SŠZZ Olomouc. 2024. Dostupné z: <https://www.zemedelkaolomouc.cz/pro-uchazece/nase-obory/maturitni-obory/chovatelstvi/>. [cit. 2024-06-13].

Chov starokladrubskeho koně. Online. Národní hřebčín Kladruby nad Labem. 2024. Dostupné z: <https://www.nhkladruby.cz/chov-starokladrubskeho-kone>. [cit. 2024-06-13].

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

Jezdec a chovatel koní. Online. SŠZZ Olomouc. 2024. Dostupné z: <https://www.zemedelkaolomouc.cz/pro-uchazece/nase-obory/ucebni-obory/jezdec-a-chovatel-koni/>. [cit. 2024-06-13].

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: MU, 2003. ISBN 80-210-3123-9.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 41–53–H/02 Jezdec a chovatel koní*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvpsov/revize/41-53-H02.pdf>. [cit. 2024-06-13].

OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

PAALMAN, Anthony. *Skokové ježdění: výcvik koně a jezdce pro skokový sport, parkurové ježdění, stavba parkuru*. Vyd. v češtině 3. Přeložil Martin ŠVÉDA. Praha: Brázda, 2014. ISBN 978-80-209-0404-1.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4

PRŮCHA, Jan; MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

RAMBOUSEK, Vladimír. *Materiální didaktické prostředky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-664-2.

SLÁMA, Slavomír. *Technická zpráva venkovní jízďárny Pelechov*. Červený Újezd, 2012.

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-x.

ŠIMONÍK, O. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-33-0.

THOMAS, Heather Smith. *Výcvik a chov koní: základní práce, zapřahání, ježdění*. Přeložil Dominika ŠVEHLOVÁ. *Příručka pro chovatele*. Praha: Knižní klub, 2015. ISBN 978-80-242-5067-0.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Eohippus	25
Obrázek 2: Mesohippus.....	25
Obrázek 3: Merychippus	26
Obrázek 4: Pliohippus	26
Obrázek 5 Equus:	27
Obrázek 6: Starokladrubský vraník.....	29
Obrázek 7: Plemeník ČT Cornet Cassini HF	30
Obrázek 8: Klisna Moravského teplokrevníka Fregata.....	31
Obrázek 9: Plemeník ČMB 1699 Agy	31
Obrázek 10: Perspektiva kruhové jízdárny o průměru 20 m.....	34
Obrázek 11 Voština.....	36
Obrázek 12 Drezurní trenažér Racewood	37

Seznam grafů

Graf 1 Organizační formy výuky	44
Graf 2 Využívání výukových metod ve vyučování.....	45
Graf 3 ICT ve výuce.....	46
Graf 4 Prostory a jejich využití k jízdě na koni.....	46